

DOS ANYS DE
VIGÈNCIA DE LA
LLEI 11/2014 PELS
DRETS LGTBI:
LES ACTUACIONS
DEL SÍNDIC

MARÇ 2017

SÍNDIC

EL DEFENSOR
DE LES
PERSONES

DOS ANYS DE
VIGÈNCIA DE LA
LLEI 11/2014 PELS
DRETS LGTBI:
LES ACTUACIONS
DEL SÍNDIC

MARÇ 2017

SÍNDIC

EL DEFENSOR
DE LES
PERSONES

Síndic de Greuges de Catalunya

1a edició: Març de 2017

Dos anys de vigència de la Llei 11/2014 pels drets LGTBI: les actuacions del Síndic. Març 2017

Maquetació: Síndic de Greuges

Imprès sobre paper ecològic

Disseny original: America Sanchez

Foto portada: © Pixabay

ÍNDIX

1. INTRODUCCIÓ	5
2. DADES SOBRE ACTUACIONS DEL SINDIC EN APLICACIÓ DE LA LLEI 11/2014	7
2.1. DADES GENERALS SOBRE QUEIXES I ACTUACIONS D'OFICI OBERTES I TANCANES	7
2.2. LES ACTUACIONS DEL SÍNDIC EN MATÈRIA LGTBI	10
3. RESOLUCIONS DEL SÍNDIC I ACTUACIONS D'OFICI INICIADES	15
3.1. RESOLUCIONS ACCEPTADES	15
3.2. RESOLUCIONS PENDENTS D'ACCEPTACIÓ	18
3.3. ACTUACIONS D'OFICI EN TRAMITACIÓ	20
4. CONCLUSIONS	21

1. INTRODUCCIÓ

El 18 d'octubre de 2014 va entrar en vigor la Llei 11/2014, de 10 d'octubre, per a garantir els drets de les persones lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per a eradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia. La Llei suposa un pas endavant cap a la igualtat efectiva i real dels drets de les persones del col·lectiu LGTBI i té un caràcter innovador i transversal que implica el conjunt de poders públics catalans en la sensibilització, la prevenció i la detecció de la discriminació.

La Llei atorga al Síndic de Greuges, en la disposició addicional tercera, la funció de defensa de drets i llibertats en matèria de no-discriminació de les persones LGTBI que puguin haver estat vulnerats per l'actuació de l'Administració. En aplicació d'aquest precepte, en data 11 de maig de 2016 es va signar un conveni de col·laboració entre el Síndic i el Departament de Treball, Benestar Social i Famílies que té per objecte agilitar i coordinar el circuit de les queixes que es presenten al Síndic en aquesta matèria. La comissió de seguiment creada en virtut d'aquest conveni s'ha reunit en diverses

ocasions. Així mateix, el Síndic ha mantingut nombroses reunions de treball amb representants de les associacions de defensa dels drets LGTBI, en particular amb l'Observatori contra l'Homofòbia.

Malgrat que la Llei 11/2014 no obliga el Síndic a presentar informes al Parlament de manera periòdica, després de dos anys de vigència de la Llei, el Síndic vol presentar al Parlament un breu informe sobre l'actuació del Síndic en aquesta matèria. L'informe té per objecte la tasca de la institució del Síndic en compliment de la Llei i, per tant, se centra en el nombre d'actuacions dutes a terme, d'ofici o a instància de part, i també el seu tractament i resolució. El Síndic no entra a valorar, excepte que formi part de les seves actuacions, el desplegament de la Llei o el seu grau de difusió entre la ciutadania.

L'informe es divideix en dues parts. En la primera, es donen dades sobre actuacions iniciades en el període que va des de l'entrada en vigor de la Llei fins al 31 de desembre de 2016. En la segona, es dona compte d'algunes actuacions d'ofici obertes i resolucions emeses durant aquest període especialment rellevants.

2. DADES SOBRE ACTUACIONS DEL SÍNDIC EN APLICACIÓ DE LA LLEI 11/2014

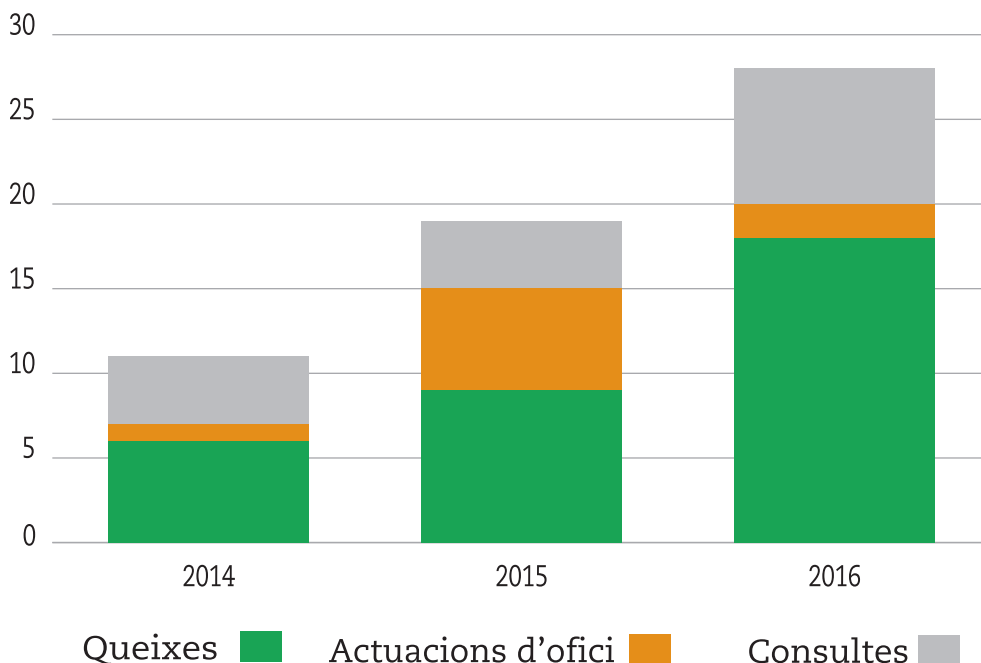
A continuació es presenten les dades de l'activitat funcional del Síndic de Greuges relatives a la defensa de drets i llibertats en matèria de no-discriminació de les persones LGTBI que puguin haver estat vulnerats per l'actuació de l'Administració.

Les xifres recullen els resultats de les actuacions rebudes i iniciades des que va entrar en vigor la Llei, el 18 d'octubre de 2014

i el 31 de desembre de 2016. La distribució de les queixes, les actuacions d'ofici i les consultes, segons l'any d'obertura, es presenta en el gràfic 1.

Sense entrar en el contingut d'aquestes actuacions, es dona compte del tipus de col·lectiu de la Llei afectat, el sector d'intervenció on s'ha produït la vulneració (en funció dels epígrafs de la mateixa Llei) i el tipus d'afectació, i també l'origen geogràfic de les actuacions. Així mateix, s'indica quants expedients s'havien finalitzat el 31 de desembre de 2016 i l'estat de les actuacions en tramitació en aquella data.

1. Dades generals sobre queixes i actuacions d'ofici obertes i tancades

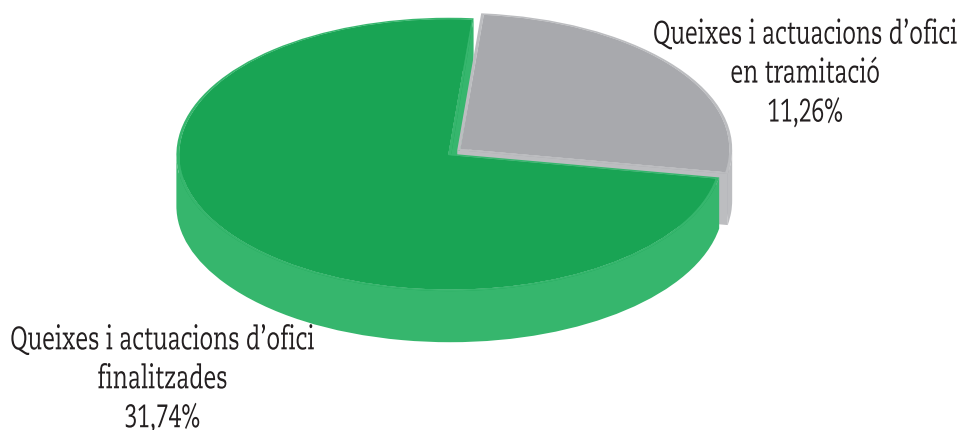
Font: Síndic de Greuges de Catalunya

De les 58 actuacions iniciades en aquest període, 33 han estat queixes; 16, consultes, i 9, actuacions d'ofici. S'observa que l'any 2015 hi ha un fort creixement de les actuacions respecte de l'any 2014 (72,73%), principalment a causa de l'entrada en vigor l'octubre de 2014. L'any 2016 també van créixer les actuacions respecte de l'any anterior, un 47,37% i, per tant, experimenten un creixement sostingut en el temps.

En concret, pel que fa a les queixes rebudes, la dinàmica també és de creixement. En canvi, en el cas de les actuacions d'ofici, s'observa que aquestes experimenten un descens l'any 2016 respecte de l'any anterior, mentre que en el cas de les consultes, durant els anys 2014 i 2015 es mantenen en 4 cada any, mentre que l'any 2016 s'incrementen fins a 8.

Estat de les actuacions

	N	%
Queixes i actuacions d'ofici en tramitació	11	26,19
Queixes i actuacions d'ofici finalitzades	31	73,81
Total	42	100

Font: Síndic de Greuges de Catalunya

Del total de 42 queixes i actuacions d'ofici iniciades en aquest període, se n'han tancat 31, mentre que 11 continuen en tramitació.

Queixes i actuacions d'ofici obertes

	N	%
Pendent de rebre informació de l'Administració	6	54,55
Pendent d'acceptació per l'Administració	3	27,27
Pendent de finalització pel Síndic	2	18,18
Total	11	100

En la major part d'expedients en tramitació continuen oberts la raó és la manca de resposta o resposta parcial de l'administració afectada a la sol·licitud d'informació del Síndic. En tres casos s'està

en espera que l'Administració accepti totalment o parcial els suggeriments que el Síndic li formula. Els dos casos restants estaven, a la data de tancament de l'informe, pendents de ser finalitzats pel Síndic.

Queixes i actuacions d'ofici tancades

	N	%
Irregularitat de l'Administració	8	25,81
Es resol el problema	3	9,68
Resolució acceptada	5	16,13
No-irregularitat	10	32,26
Trasllat de la queixa a altres institucions	5	16,13
La persona interessada desisteix	4	12,90
Queixes no admeses a tràmit	4	12,90
Total	31	100

Del conjunt de queixes i actuacions d'ofici tancades durant aquests dos anys, en un 32,26 % dels casos el Síndic no ha observat cap irregularitat en la intervenció administrativa, atenent els criteris de compliment de la legalitat, mentre que en un 25,81% sí que n'ha apreciat. En aquests expedients, la resolució del Síndic ha estat acceptada en un 16,13% i en un 9,68% s'ha tancat perquè es va resoldre el problema tan bon punt l'Administració va tenir coneixement que el Síndic iniciava la investigació. Cal recordar que en data de tancament de l'informe encara hi havia tres resolucions emeses pel Síndic pendents d'acceptació per part de l'Administració. Val a

dir, a més, que l'acceptació del suggeriment és la condició necessària, però no suficient, perquè es resolgui el problema. Per això, el Síndic també vetlla per garantir-ne la resolució efectiva, la qual cosa es fa per mitjà d'un seguiment específic de cada cas.

En un altre 16,13% dels casos, la queixa ha estat traslladada a altres organismes, com ara el Defensor del Poble, el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya o la Fiscalia. En un 12,90% s'ha produït un desistiment de la persona interessada i en el 12,90% restant la queixa no s'ha admès a tràmit per algun dels motius recollits en la Llei del Síndic.

2. Les actuacions del Síndic en matèria LGTBI

Procedència de les actuacions

Aquest apartat pretén donar a conèixer l'abast territorial de les queixes i consultes presentades al Síndic. Cal destacar que en aquest cas les queixes i consultes poden

procedir tant de Catalunya com de la resta de l'Estat espanyol. Tanmateix, només s'ha registrat una consulta procedent de fora, concretament de Santa Cruz de Tenerife, que demanava informació sobre una operació de canvi de sexe.

		Queixes	Consultes	Total	%
	Badalona	1	-	1	2,04
	Barcelona	19	6	25	51,02
	Castelldefels	-	1	1	2,04
	Esplugues de Llobregat	2	1	3	6,12
	Granada, la	1	1	2	4,08
	Hospitalet de Llobregat, l'	-	1	1	2,04
Barcelona	Mediona	1	-	1	2,04
	Molins de Rei	1	-	1	2,04
	Pont de Vilomara i Rocafort, el	1	-	1	2,04
	Sant Feliu de Llobregat	1	-	1	2,04
	Sant Joan de Vilatorrada	2	-	2	4,08
	Vilanova i la Geltrú	-	1	1	2,04
	Vilassar de Dalt	1	-	1	2,04
Girona	Girona	2	1	3	6,12
	Tarragona	1	-	1	2,04
Tarragona	Vendrell, el	-	1	1	2,04
Santa Cruz de Tenerife	Santa Cruz de Tenerife	-	1	1	2,04
	Origen desconegut	-	2	2	4,08
Total		33	16	49	100

Com s'observa, i calia esperar, la majoria de les queixes i consultes provenen de la província de Barcelona, tot i que cal assenyalar que aquestes es concentren

fonamentalment a la ciutat de Barcelona (51,02%). A la resta de províncies, en canvi, és molt residual (Girona i Tarragona) i a Lleida no n'hi ha cap.

Tipus de col·lectiu afectat

Del total de 58 actuacions, el major nombre fa referència, en primer lloc, a temes relacionats amb el col·lectiu

homosexual (33 casos) i, en segon lloc, al col·lectiu transgènere (22 casos). El col·lectiu que engloba tots i que s'identifica com LGTBI fa referència a l'actuació d'ofici que es va obrir per avaluar l'àmbit d'implantació de la Llei 11/2014.

	Queixes	Actuacions d'ofici	Consultes	Total	%
LGTBI	1	1	-	2	3,45
Homosexualitat	17	7	9	33	56,90
Bisexualitat	1	-	-	1	1,72
Transgènere	14	1	7	22	37,93
Intersexual	-	-	-	-	0,00
Total	33	9	16	58	100

A més, com s'observa en la taula següent, més del 75% de les queixes i consultes iniciades en aquest període provenen de persones físiques, mentre que la resta han estat iniciades per persones jurídiques. Val a dir que aquest percentatge (22,45% de les actuacions; un 30,3% si ens fixem només en les queixes) és molt superior al

global de la institució (en què només un 6% de les queixes provenen de persones jurídiques). Això s'explica per la importància que tenen les entitats i les plataformes que defensen els drets del col·lectiu LGTBI en la dinamització de la Llei, cosa que les porta a vehicular un nombre important de queixes al Síndic.

Perfil de les persones que presenten queixa al Síndic en matèria LGTBI

	Queixes	Consultes	Total	%
Persona jurídica	10	1	11	22,45
Persona física	23	15	38	77,55
Total	33	16	49	100

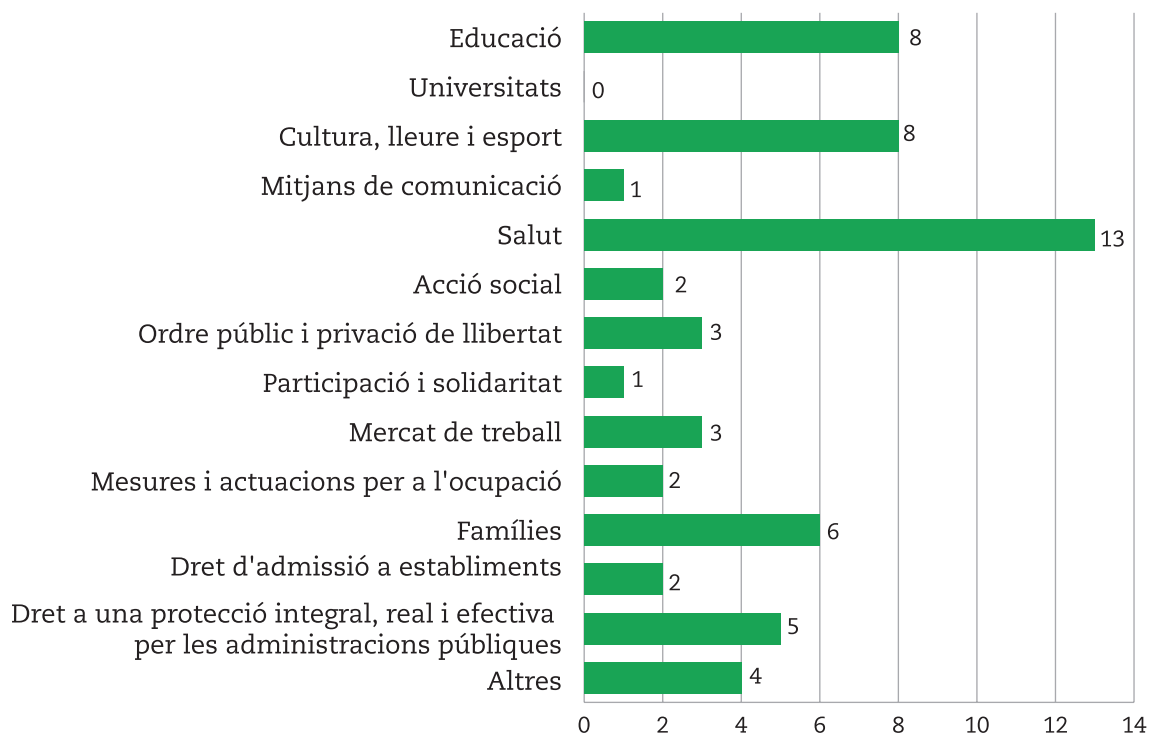
Sector d'intervenció on s'ha produït la vulneració i tipus d'afectació

El major nombre de queixes i actuacions fa referència, en primer lloc, a temes relacionats amb la salut (13 casos), fonamentalment, en qüestions relatives a les llistes d'espera per reassignació de sexe i l'accés de les dones lesbianes a les tècniques de reproducció assistida. En segon lloc, les actuacions en l'àmbit de l'educació, d'una banda, i la cultura, lleure i esport, de l'altra, en conformen un altre

gruix important (8 casos cadascun d'aquests àmbits). Cal destacar que en l'àmbit de la cultura, lleure i esports, els materials amb contingut homòfob són el motiu principal d'intervenció. Pel que fa a l'educació, les queixes per agressions verbals o físiques centren la part important de l'activitat del Síndic. En quart lloc, hi ha les actuacions que es corresponen amb l'àmbit de famílies (6 casos) i, en particular, les que es presenten per temes relacionats amb la inscripció en el registre civil en el cas dels fills de famílies homosexuals.

Sector d'intervenció amb dret vulnerat d'acord amb la Llei 11/2014

	Queixes	Actuacions d'ofici	Consultes	Total	%
Educació	5	1	2	8	13,79
Universitats	-	-	-	-	0,00
Cultura, lleure i esport	3	1	4	8	13,79
Mitjans de comunicació	1	-	-	1	1,72
Salut	6	3	4	13	22,41
Acció social	1	1	-	2	3,45
Ordre públic i privació de llibertat	3	-	-	3	5,17
Participació i solidaritat	1	-	-	1	1,72
Mercat de treball	3	-	-	3	5,17
Mesures i actuacions per a l'ocupació	1	-	1	2	3,45
Famílies	4	1	1	6	10,34
Dret d'admissió a establiments	2	-	-	2	3,45
Dret a una protecció integral, real i efectiva per les administracions públiques	1	-	4	5	8,62
Altres	2	2	-	4	6,90
Total	33	9	16	58	100

Tipus d'afectacions

	Total
Educació	8
Manca de principi de coeducació	3
Materials amb contingut homòfob	1
Agressions verbals o físiques	4
Cultura, lleure i esports	8
Accés a instal·lacions esportives	1
Materials amb contingut homòfob	7
Mitjans de comunicació i xarxes socials	1
Article amb contingut homòfob	1
Salut	13
Atenció integral de persones transgènere	7
Igualtat d'accés a les tècniques de reproducció assistida	4
Negativa a donar informació d'un menor a una dona perquè no es considera que sigui la mare	1
Prohibició de donar sang	1
Acció social	2
Aïllament social	2
Ordre públic i privació de llibertat	3
Tractament no correspost amb el gènere amb què s'identifica	2
Agressions verbals o físiques	1
Participació i solidaritat	1
Denegació de manifestació	1
Mercat de treball	3
Agressions verbals o físiques	3
Mesures i actuacions per a l'ocupació	2
Agressions verbals o físiques	2
Famílies	6
Canvi de nom en el registre civil	1
Registre civil en el cas dels fills de famílies homosexuals	5
Dret d'admissió a establiments	2
Accés i permanència en l'establiment	2
Dret a una protecció real, integral i efectiva per les adm.	5
Altres	4
Total	58

3. RESOLUCIONS DEL SÍNDIC I ACTUACIONS D'OFICI INICIADES

En aquest apartat, se sintetitzen algunes resolucions emeses pel Síndic de Greuges de Catalunya durant el període que va des de l'entrada en vigor de la Llei fins al 31 de desembre de 2016. Com ja s'ha assenyalat, moltes de les queixes i consultes iniciades en

aquest període, particularment en els darrers dos mesos de l'any passat, no havien conclòs en el moment de tancar aquest informe. Així mateix, d'algunes resolucions emeses no encara no es disposa la resposta de l'Administració pel que fa a la seva acceptació. En aquest apartat també s'inclou, a tall merament il·lustratiu, un resum d'actuacions d'ofici iniciades durant aquest període que encara no s'han pogut tancar.

3.1. Resolucions acceptades

Q 08211/2014

Queixa relativa a la suposada denegació a un intern d'un centre penitenciari d'un tractament hormonal de canvi de sexe

El promotor de la queixa, intern d'un centre penitenciari, exposa que va seguir un tractament hormonal de canvi de sexe fins als vint-i-un anys, i que vol reprendre. Tot i això, manifesta que se li denega el tractament perquè té reconegut un grau de discapacitat psíquica del 71%.

El Departament de Justícia ha informat que s'ha concertat una visita a fi que el promotor sigui atès per l'equip de l'Hospital Clínic especialitzat en el tractament de canvi de gènere, per tal d'atendre la seva voluntat de canviar de sexe. També s'assenyala que, actualment, el promotor no rep tractament hormonal perquè els serveis sanitaris estan a l'expectativa de la valoració i de les indicacions oportunes que emetin els especialistes del Clínic després de la visita que té programada.

D'altra banda, es fa constar que la direcció del centre s'ha interessat personalment per la situació i les condicions de vida del promotor, en funció de la seva identificació de gènere. Així, d'acord amb la seva petició, el passat 26 de setembre de 2014 se'l va traslladar de mòdul.

Posteriorment, el promotor ha comunicat al Síndic que ja ha iniciat el tractament hormonal, per la qual cosa la institució conclou que l'Administració ha adoptat mesures per tal de donar compliment a la voluntat del promotor.

AO 08220/2014

Regidor del Partit Popular a Barcelona que es nega a oficiar matrimonis civils del mateix sexe

El Síndic posa de manifest, d'una banda, que circumstàncies d'organització no poden ser un impediment per celebrar matrimonis entre persones del mateix sexe en igualtat de condicions que la resta d'unions heterosexuales; i, de l'altra, que el fet que un regidor al·legui objecció de consciència no pot impedir l'exercici del dret que tenen tots els contraents a celebrar la cerimònia el dia que ho sol·licitin. També cal garantir que la celebració d'aquests matrimonis es pugui dur a terme sense cap polèmica pública.

En aquest cas, però, tot i que la data i l'hora previstes per a la cerimònia no s'han vist alterades, la polèmica no s'ha evitat, i s'ha pogut vulnerar el dret a la intimitat del futur matrimoni.

Cal destacar en l'àmbit de Catalunya l'aprovació de la Llei 11/2014, de 10 d'octubre, per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per a eradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia, la finalitat de la qual és, segons l'article 2, "establir les condicions per les quals els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals, i dels grups en què s'integren, siguin reals i efectius".

D'acord amb l'àmbit d'aplicació d'aquesta llei, la Generalitat i els ens locals n'han de garantir el compliment i promoure les condicions per fer-la plenament efectiva en els àmbits competencials respectius. Així mateix, l'article 5 de la Llei també estableix que les administracions públiques de Catalunya i el Síndic de Greuges han de vetllar pel dret a la no-discriminació amb independència de l'orientació sexual, la identitat de gènere o l'expressió de gènere de la persona o del grup familiar a què pertanyi.

Per tant, el Síndic suggereix a l'Ajuntament de Barcelona:

- Que el torn de rotació de l'Ajuntament per dur a terme cerimònies es faci i es doni a conèixer amb antelació suficient.
- Que els regidors que tinguin alguna reserva personal per oficiar cerimònies entre persones del mateix sexe comuniquin la seva objecció quan rebin la delegació de l'alcalde per presidir aquestes cerimònies. Amb aquesta informació caldrà garantir que l'assignació per part dels serveis administratius de l'ajuntament als regidors es faci de manera ordinària preveient aquestes reserves i evitant afectacions posteriors que no beneficien el futur matrimoni.
- Que en qualsevol cas s'arbitrin les mesures necessàries per garantir que cap circumstància involuntària afecti l'exercici del dret de tota persona a contraure matrimoni independentment de la seva orientació sexual.

L'Ajuntament ha comunicat al Síndic que han informat per circular interna als càrrecs electes de la recomanació formulada per aquesta institució sobre l'obligatorietat de deixar de prestar de manera ordinària cerimònies entre persones del mateix sexe en els casos en què un regidor/a manifesti públicament que té alguna reserva personal per fer-ho.

AO 00001/2015

Existència d'un videojoc a Internet de caràcter homòfob

El Síndic ha obert una actuació d'ofici després de tenir coneixement que l'Observatori contra l'Homofòbia i el Front d'Alliberament Gai de Catalunya han denunciat l'existència d'un videojoc a Internet que té com a objectiu matar homosexuals que estan amagats a la muntanya.

Després d'estudiar aquest assumpte, s'ha demanat al Departament d'Interior que les unitats especialitzades dels Mossos d'Esquadra responsables de la investigació dels delictes d'odi i discriminació investiguin els fets descrits, en coordinació amb el fiscal coordinador del Servei de Delictes d'Odi i Discriminació i, si escau, amb els representants de les institucions que treballen en la prevenció i la lluita contra la discriminació.

Posteriorment, la Direcció General de la Policia ha informat sobre les actuacions dutes a terme en l'àmbit policial i a requeriment de les autoritats judicials que s'encarreguen d'aquest assumpte.

AO 00114/2015**Actuació d'ofici relativa a la dificultat d'accés de les dones sense parella i les dones lesbianes a les tècniques de reproducció humana assistida amb càrrec a la sanitat pública**

El Síndic ha obert una actuació d'ofici arran de la queixa que ha rebut d'una associació en relació amb la discriminació que es produeix envers les dones que no tenen parella i les lesbianes per accedir a les tècniques de reproducció humana assistida.

L'associació denuncia que l'accés a aquestes tècniques amb càrrec a la sanitat pública es fonamenta en la infertilitat, de manera que s'exclouen de facto les dones fèrtils sense parella o amb parella del mateix sexe. Aquesta condició prèvia d'infertilitat, a més, fa que la valoració que se'ls fa es basi en criteris mèdics que no s'adeqüen a la seva situació i que comporten l'aplicació de protocols excessivament medicalitzats.

Un cop estudiat aquest assumpte, el Síndic va suggerir al Departament de Salut, d'una banda, que donés les ordres oportunes perquè s'iniciessin els tràmits per dictar les disposicions reglamentàries necessàries perquè a les dones lesbianes se'ls garanteixi l'accés a les tècniques de reproducció humana assistida en condicions d'igualtat i perquè els protocols, els impresos i els tractaments vinculats a aquestes tècniques s'adeqüin a la seva realitat; i, de l'altra, que, tenint en compte aquesta realitat, establís contactes amb els col·lectius de dones lesbianes a fi d'analitzar conjuntament els diversos aspectes relacionats amb aquesta prestació.

Com a resposta a aquests suggeriments, el Departament va indicar que considerava convenient mantenir l'esterilitat i la infertilitat com a requeriment d'accés a les tècniques de reproducció assistida per a totes les dones, amb independència de la seva orientació sexual i forma de vida (amb parella o sense). Tanmateix, amb el canvi de Govern i fruit del treball conjunt amb les entitats, el Departament de Salut ha elaborat un protocol de reproducció humana assistida (RHA) a Catalunya que ha eliminat, pel que fa a aquest punt, la discriminació de les lesbianes.

La nova directriu permetrà, entre altres objectius, que totes les dones tinguin accés a la cartera de serveis de l'RHA als centres sanitaris públics, independentment de si tenen parella o de si aquesta és masculina o femenina, un dret que fins ara no estava garantit i fa efectiu el suggeriment que va el Síndic.

Q 02288/2015**Queixa relativa a l'exclusió d'una persona de la llista d'espera per a una vaginoplàstia per raons d'edat**

L'Associació Catalana per a la Integració d'Homosexuals, Bisexuals i Transsexuals Immigrants (en endavant ACATHI) ha exposat que el cas d'una persona de cinquanta-dos anys que estava en llista d'espera per sotmetre's a una cirurgia de reassignació de sexe a l'Hospital Clínic Universitari de Barcelona des de feia sis anys.

Finalment, el dia 24 de març de 2015 es va informar l'associació que la pacient no seria intervinguda per raons d'edat.

Un cop estudiat a fons aquest cas, el Síndic va suggerir al Departament de Salut:

- Que la valoració de la inclusió d'un pacient en llista d'espera es fes sempre després d'haver estat sotmès al tractament oportú, quan es tinguessin referències clares sobre la responsabilitat del pacient durant tot el procés pre i postquirúrgic, i després d'haver comprovat que reuneix tots i cadascun dels requisits generals i específics.
- Que s'introduïssin mecanismes per assegurar que, un cop prescrita la intervenció quirúrgica, la demora a dur-la a terme no suposés l'exclusió automàtica d'un pacient que ha arribat a l'edat que compromet el resultat de la intervenció.

- Que s'informés els pacients amb claredat sobre quins són els criteris d'inclusió en la llista d'espera, tant generals com específics, tan bon punt passen a ser atesos per la Unitat de Trastorns d'Identitat de Gènere (UTIG), i la manera com es mesuren aquests criteris, la valoració que es fa de cadascun o l'afectació que pot tenir el pas del temps o les noves circumstàncies en cadascun d'aquests criteris.
- Que s'introduïssin mesures tendents a fer desaparèixer l'opacitat en la informació que posen de manifest les associacions que acompanyen aquests pacients, com ara la publicació d'una guia per al pacient o qualsevol altra mesura que es consideri oportuna.
- Que s'informés amb claredat els pacients sobre qualsevol circumstància que pogués afectar la prescripció de la intervenció quirúrgica tan aviat com aquesta es produís, d'una manera prou entenedora i que permeti al pacient exposar els seus dubtes amb tranquil·litat, i que aquesta informació s'oferís per mitjà d'un canal de comunicació adequat.
- Que es valorés la possibilitat de revisar els criteris específics d'inclusió en la llista d'espera per a una intervenció quirúrgica de reassignació de sexe en la UTIG, a fi de concretar-los tant com fos possible.
- Que es revisés de nou el cas concret que exposava l'ACATHI perquè es valorés la possibilitat de sotmetre la persona interessada a la intervenció quirúrgica de vaginoplàstia que se li va prescriure fa sis anys.

Com a resposta a aquesta resolució, el Síndic ha rebut un escrit del Departament de Salut en què s'informa que es compromet a fer que la pacient pugui ser intervinguda pròximament i que se l'ha inclòs de nou en llista d'espera per a aquesta intervenció. En fase de seguiment de la queixa, s'ha pogut constatar que la intervenció va tenir lloc efectivament el mes d'octubre de 2016.

3.2. Resolucions pendents d'acceptació

AO 00206/2015

Actuació d'ofici relativa a una situació de presumpte assetjament escolar i presumpta discriminació per identitat de gènere vers un alumne

Arran de la mort d'un jove transsexual de disset anys l'any 2015, el Síndic va obrir una actuació d'ofici per tal d'estudiar l'actuació prèvia de l'Administració i valorar si en aquest cas s'havien implementat els mecanismes establerts en la Llei 11/2014, de 10 d'octubre, per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per a eradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia. Després d'estudiar a fons aquesta qüestió, el Síndic va fer les recomanacions següents al Departament d'Ensenyament:

1. Que revisés per mitjà de la Inspecció educativa l'actuació dels centres educatius on va estar escolaritzat el menor per si esqueia introduir mesures per a la millora dels processos de detecció i abordatge d'aquestes situacions.
2. Que impulsés que els equips d'assessorament psicopedagògic i els equips directius i educatius dels centres educatius rebessin formació específica per incorporar la perspectiva de gènere a l'acció educativa; que previngués i que gestionés comportaments i actituds discriminatoris per raó de gènere, i que potenciés el reconeixement d'aquests comportaments, la cooperació i el respecte mutu.
3. Que garantís el coneixement i l'aplicació del Protocol de prevenció, detecció i intervenció enfront de situacions d'odi i discriminació de tots els centres educatius, que estableix un marc comú d'actuació i afavoreix la coordinació dels diferents agents implicats mitjançant un circuit sistematitzat.

4. Que fomentés la implementació de mesures preventives als centres educatius, perquè són el marc idoni per implementar estratègies de prevenció de les conductes d'odi i discriminació que facilitin la creació d'un clima de convivència positiu a l'aula i que promoguin les intervencions educatives enfront de presumptes situacions d'odi i discriminació.

5. Que assegurés el seguiment i suport de la Inspecció educativa per:

- Facilitar als centres educatius directius i circuits clars de coordinació i treball en xarxa a fi que comptin amb l'assessorament i l'orientació dels serveis que calguin (educatius, de salut, de la Direcció General de Famílies) per a un abordatge integral d'aquestes situacions.
- Promoure el desplegament efectiu de plans de convivència a tots els centres educatius amb un èmfasi especial en les mesures de prevenció i d'actuació contra l'assetjament de què poden ser objecte les persones LGBTI en l'àmbit escolar.
- Assegurar que el principi de coeducació s'incorpora als llibres de text i als plans d'acció tutorial de tots els centres educatius, i que els continguts dels materials escolars, educatius i formatius tinguin en compte la diversitat pel que fa a l'orientació sexual, la identitat de gènere i l'expressió de gènere.
- Garantir la provisió de recursos formatius, eines i materials didàctics adreçats a l'alumnat seguint el que estableix l'article 12 de la Llei 11/2014, de 10 d'octubre, per a garantir els drets de lesbianes, bisexuals, transgènere i intersexuals i per a eradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia, per contribuir a la creació de models positius per a la comunitat educativa i treballar el respecte a la diversitat d'orientacions i identitats sexuals i de models familiars i la coeducació.

6. Que aprofundís en la pràctica habitual de l'escolta a l'alumnat als centres educatius com a canal de detecció d'indicis de conductes d'odi i discriminació d'alumnes que requereixen actuacions addicionals i coordinacions del centre amb altres serveis pel fer-ne un abordatge adequat, en interès superior dels alumnes afectats, i que garantís que l'alumnat coneix a qui i on s'ha d'adreçar en cas d'assetjament per homofòbia, bifòbia o transfòbia.

7. Que fomentés de manera transversal el respecte a la diversitat pel que fa a l'orientació sexual, la identitat de gènere o l'expressió de gènere, en tot el sistema educatiu, als centres i entitats de formació, en l'educació d'adults, en la formació de mares i pares, en les activitats esportives escolars i en les activitats de lleure infantil i juvenil.

En la resposta del Departament d'Ensenyament no es fa cap valoració respecte de les recomanacions anteriors. Per aquest motiu, el Síndic s'hi ha tornat a adreçar per demanar que es pronunciï sobre les consideracions i les recomanacions emeses amb relació al cas plantejat, i també sobre les actuacions i mesures endegades per millorar l'abordatge des dels centres educatius de la diversitat d'orientacions i identitats sexuals dels alumnes, a fi de prevenir qualsevol tipus de situació d'odi o de discriminació.

Q 05542/2016

Queixa relativa a l'actuació d'una escola d'Alella davant una presumpta situació d'assetjament escolar a un alumne

La promotora de la queixa manifesta la seva disconformitat amb una presumpta situació d'assetjament escolar al seu fill durant el curs 2015-2016, quan era alumne d'una de primària en una escola d'Alella. Un cop estudiat aquest assumpte, el Síndic recomana al Departament d'Ensenyament i al Departament de Treball, Afers Socials i Famílies:

1. Que valorin si el centre educatiu va utilitzar les eines i els instruments aplicables a qualsevol conducta masclista i/o d'odi i discriminació per motius d'orientació sexual, identitat de gènere i/o expressió de gènere, i que garanteixin el coneixement per part de tot l'equip educatiu del circuit d'actuació davant d'aquests casos per millorar la prevenció, la detecció i l'actuació davant de qualsevol signe de sospita.

2. Que fomentin la implementació de mesures preventives al centre educatiu, que és el marc idoni on implementar estratègies de prevenció de conductes masclistes i/o d'odi i discriminació que facilitin la creació d'un clima de convivència positiu al centre, i que promoguin les intervencions educatives enfront de presumptes conductes masclistes entre iguals.

3. Que facilitin al centre educatiu directius i circuits clars de coordinació i treball en xarxa a fi que compti amb l'assessorament i l'orientació dels serveis que calguin per dur a terme un abordatge integral d'aquestes situacions.

4. Que revisin el pla de convivència del centre educatiu per incorporar-hi, si escau, un èmfasi especial quant a la diversitat pel que fa a l'orientació sexual, la identitat de gènere i l'expressió de gènere, a banda d'un clar missatge de tolerància zero davant de qualsevol conducta discriminatòria per aquests motius, i que potenciïn el principi de coeducació en el pla d'acció tutorial del centre educatiu

5. Que aprofundeixin en la pràctica habitual de l'escolta a l'alumnat al centre educatiu, en l'espai adequat i amb una persona amb qui l'alumne/a tingui confiança, com a canal de detecció d'indicis de conductes d'odi i discriminació d'alumnes que requereixen actuacions addicionals i coordinacions del centre amb altres serveis per a un abordatge adequat, en interès superior dels alumnes afectats.

En aquests moments, el Síndic resta en espera de rebre un informe d'ambdós departaments en resposta a les recomanacions formulades.

3.3. Actuacions d'ofici en tramitació

AO 00191/2015

Avaluació del grau d'implementació de la Llei per garantir els drets de les persones LGTBI

El Parlament de Catalunya va aprovar la Llei 11/2014, de 10 d'octubre, per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per a eradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia. Un any després, el Síndic ha considerat oportú fer un balanç del grau d'implementació de la Llei per part de la Generalitat.

AO 00143/2016

Avaluació del servei de la Unitat d'Identitat de Gènere de l'Hospital Clínic

El Síndic ha rebut queixes i ha obert diverses actuacions d'ofici relatives a l'accés de les dones lesbianes a les tècniques de reproducció assistida i als drets de les persones transsexuals, entre d'altres. Partint de la base que el Síndic avalua l'aplicació de la Llei 11/2014, de 10 d'octubre, per a garantir els drets de les persones lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per a eradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia, en tots els seus àmbits, ha obert una actuació d'ofici per conèixer el funcionament del servei que presta la Unitat d'Identitat de Gènere de l'Hospital Clínic.

4. CONCLUSIONS

De l'anàlisi de les dades recollides al llarg de l'informe, se'n poden desprendre diverses conclusions:

1. Des d'un punt de vista quantitatiu s'observa un creixement sostingut al llarg del temps de les actuacions registrades per la institució del Síndic de Greuges. No obstant això, el nombre d'actuacions en l'àmbit LGTBI encara és força petit en el global de la institució. S'entén que la ciutadania encara no és prou coneixedora de la Llei 11/2014 ni del paper que pot tenir la figura del Síndic en la seva aplicació, malgrat que el creixement registrat de 2015 a 2016 resulta una dada positiva.

2. En relació amb el perfil de les persones que presenten les queixes, destaca que més del 75% provenen de persones físiques, mentre que la resta han estat iniciades per persones jurídiques. En el conjunt de la institució, les queixes presentades per entitats i associacions és només de 5%, cosa que fa pensar que en gran mesura, la intervenció del Síndic en possibles vulneracions de la Llei 11/2014 es deu a un fort i positiu activisme de les entitats i plataformes que defensen els drets del col·lectiu LGTBI.

3. Pel que fa a la procedència de les actuacions, s'observa que la majoria de les queixes i consultes provenen de les comarques de Barcelona, on es concentren quatre cinquenes parts de la població de Catalunya.

4. Quant a col·lectius afectats, l'homosexual representa més de la meitat dels casos registrats. En segon lloc, destaca l'increment de les denúncies presentades pel col·lectiu transgènere, creixement que es pot atribuir al moviment i al treball de la Plataforma Trans*forma la Salut.

5. Pel que fa als àmbits en els quals s'ha produït la vulneració, el major nombre d'actuacions fa referència a temes relacionats amb la salut, fonamentalment, a qüestions relatives a les llistes d'espera per reassignació de sexe i l'accés de les dones lesbianes a les tècniques de reproducció assistida. També s'aprecia una xifra important d'actuacions en l'àmbit global de l'educació i el lleure. Pel que fa a l'educació, cal remarcar que la LGTBIfòbia es tradueix en agressions verbals o físiques.

6. En els casos en què s'ha apreciat irregularitat en la intervenció administrativa i el Síndic ha emès una resolució adreçada a l'Administració, aquesta s'ha acceptat en més de la meitat dels casos i en la resta s'ha tancat perquè s'ha resolt el problema tan bon punt l'Administració ha tingut coneixement que el Síndic iniciava la investigació. Cal constatar, però, que encara hi ha algunes resolucions pendents d'acceptació per part de l'Administració.

7. El Síndic de Greuges, més enllà de la funció de supervisió del funcionament de l'Administració, té un paper determinant en la protecció dels drets humans d'aquest col·lectiu que cal potenciar amb mesures de difusió i promoció.

SÍNDIC

EL DEFENSOR
DE LES
PERSONES

Síndic de Greuges de Catalunya
Passeig Lluís Companys, 7
08003 Barcelona
Tel 933 018 075 Fax 933 013 187
sindic@sindic.cat
www.sindic.cat

